

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cena: Letno Din 32.—, polletno Din 16.—, četrtletno Din 9.—, inozemstvo Din 64.—. — Poštno-žekovni račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5

Telefon interurban 113.

Cena inseratov: cela stran Din 2000.—, pol strani Din 1000.—, četrti strani Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—, 1/16 str. Din 125.—. Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Kaj bo z Avstrijo?

V Avstriji raste politična napetost od dneva do dneva. Nasprotstva med strankami se množijo, prepad med njimi se pogloblja. Nevarnost, velika nevarnost je, da se ta prepad sploh ne bo dal več premostiti. Dve fronti sta zbrani ter si stojita nasproti: na eni strani socialna demokracija, na drugi pa vse meščanske stranke, katerim se je pridružila heimwehr. Oba dva tabora razpulgata z borbenimi in oboroženimi silami: socialistični ali marksistični (tako imenovan po Karlu Marksu, učitelju takozvanega znanstvenega socializma) z republikanskim Schutzbundom (republikansko obrambno zvezo), protimarksistični tabor pa s heimwehrom.

Da je prišlo do tako poostrenega položaja, zadeva krivda po veliki večini socialne demokrate. Socialisti so povsod teroristi (strahovalci), ki hočejo vsako drugo stranko oplahiti ne samo z grožnjami, marveč tudi z nasiljem. Kdor ni socialističnega mišljenja, nje ga preganjajo s sovraštvom ter mu skušajo škodovati kjerkoli morejo in kakorkoli morejo. Laž, obrekovanje, naltolcevanje, vsakovrstna nasilja, to so navadna, pri socialnih demokratih ubičajena sredstva. Poleg tega uganjajo ostudno demagogijo, da bi nepodučene ljudi prevarili ter jih nahujskali zoper stranke, ki hočejo red, mir in resničen gospodarski napredek ljudstva. Da ljudem namečejo pesek v oči ter jih odvrnejo od opazovanja in stvarnega presojanja socialno-demokratske nesposobnosti na političnem in gospodarskem polju, uganjajo brezvestno in nesramno hujskarijo zoper vero in cerkev, zlasti zoper katoliško duhovščino.

Takšne so metode (način postopanja) socialne demokracije povsod, prav posebno pa v sedanji Avstriji. Ko se je po koncu svetovne vojne mala Avstrija ustanovila ter organizirala v lastno državo, so socialisti pri tej organizaciji imeli važno, skoro edino odločilno besedo. Dosegli so, da se je mesto Dunaj izločilo iz Nižje Avstrije ter se je ustanovilo kot lastna dežela. Pri tem jih je vodil namen, da dobijo Dunaj, ko ga ločijo od nižje-avstrijskih kmetov, popolnoma v svoje roke ter ga pretvorijo v bogati vir, iz katerega bodo tekli dohodki in prispevki za socialisti-

čno strankarsko kaso. To se jim je tudi v polni meri posrečilo. Svojo politično in narodno-gospodarsko sposobnost so socialisti dokazali v prvih letih Avstrije, ko so z odločilnim vplivom sodelovali v vladi. Njihova finančna in gospodarska modrost se je kazala in izživljala v geslu: Veliko izdati, nobel živeti, pa ne brigaj se za to, kdo bo plačal. Tato je Avstrija prišla na rob prepada ter je bila že podoba, da so njeni dnevi šteti.

Prišel pa je voditelj krščanskih socialcev, duhovnik dr. Seipel ter je vzel krmilo vlade in države v svoje roke. Avstrijo, ki je že lezla v prepad, je krepko potegnil nazaj ter je s pomočjo zunanjega posojila, ki ga je dobil po posredovanju Društva narodov v Ženevi, uredil njene finance. Prejšnja bolnica se je popravila, njeno zdravje se je jačalo od dneva do dneva, in po preteku enega ali dveh let je bila Avstrija ozdravljena in čvrsta država. To vse se je zgodilo brez socialistov in proti njihovi volji, da, v najtežji borbi z njimi. Socialistom ni po volji država, v kateri vlada red in zadovoljnost, po njihovem okusu je država z neurejenimi razmerami, ki dajejo možnost hujskanja in ribarenja v kalnem. Zato so Seiplu nasprotovali na vso moč. Ko se je Seipel po kratkem presledku vrnil na vlado, se je to nasprotovanje stopnjevalo do besnega sovraštva, ki se je razvilo v splošno agitacijo za izstop iz katoliške Cerkve. To je dr. Seipla nagnilo, da je o Veliki noči letošnjega leta s svojo vlado odstopil.

Sledila mu je najprej Streruwitzeva vlada, ki pa ni bila kos težkim prilikam v Avstriji. Po njegovem odstopu je vzel vlado v roke dr. Schober, policijski načelnik na Dunaju. Njegovo vlado podpirajo ne samo krščanski socialisti in vse meščanske stranke, temveč tudi heimwehr. Ozdravljenje Avstrije je nemogoče brez preosnove avstrijske ustave, ki bo rešila parlament in upravo iz spon socialnodemokratskega terorja (strahovanja). Schoberjeva vlada je že predložila parlamentu na Dunaju načrt ustavne preosnove, ki vsebuje važne spremembe. S to preosnovo se pojačuje in povečuje oblast zveznega predsednika kot glave cele države. Predsednik naj bi dobil oblast, ki je doslej ni imel, da namreč imenuje in od-

slavlja ministre, da skliče in razpusti parlament, da zapoveduje avstrijski oboroženi sili, ki ji je doslej ukazoval parlament. Tudi zvezni svet naj bi se preosnovil v zbornico dežel in stanovskega zastopstva. Preosnovil naj bi se tudi položaj mesta Dunaja od posebne, samostojne dežele v državno glavno mesto, kojega organi bi bili občinski svet, mestni župan, mestni senat in posebni državni uradi za prenešen delokrog.

Kaj bodo socialni demokratje rekli k tem predloženim ustavnim spremembam, zlasti onim, ki se tičejo Dunaja in ki pretijo to mesto osvoboditi iz rok brezobzirnega socialističnega gospodarstva? Za ustavno preosnovo je potrebna dvetretjinska večina v parlamentu. Ali bodo socialni demokratje dali to večino ali pa vsaj omogočili s tem, da se gotovo število njihovih poslancev pri glasovanju v parlamentu odstrani? Kaj pa bo, če socialni demokratje tega ne bodo storili, marveč bodo parlamentarno rešitev ustavnega vprašanja preprečili? Poslanec Kunschak, vodja dunajskih krščanskih socialcev, mož, ki neustrašeno zagovarja parlamentarno postopanje, je nedavno na nekem političnem shodu na Dunaju o tem sledeče izjavil: »Če bodo socialni demokratje res tako zagrizeni in zaslepljeni, da ne bodo dopustili parlamentarne rešitve ustavnega vprašanja, bodo morali nositi odgovornost za vse, kar bo sledilo. Morda bo potem prišlo do večkrat napovedane uporabe sile. Kdorkoli bo takrat zmagal, kar bo ostalo, bo velika mrtvašnica in zmagovalec se ne bo mogel radovati svoje zmage, marveč bo moral skrbeti za to, da bo pokop Avstrije in njenega gospodarstva kolikor toliko prenesljiv. Če ima kdo možnost in tudi dolžnost odstraniti nevarnost, da nastopijo posledice, ki se jih je treba bati, nevarnost nasilnega spopada, imajo to možnost in dolžnost socialni demokratje. Odločitev je v njihovih rokah.«

Socialnodemokratski voditelji so bili ter so gluhi za take patriotične opomine. Nič jim ni mar država, njena ureditev ter okrepitev, marveč samo korist stranke in prospeh strankinih voditeljev. Ako ne gre vse po njihovi volji, pa naj gre vse narazen in v drobce! Naj pride polom in državljanska vojna. Vodilno glasilo avstrijske socialne demokracije je nedavno napisalo to napoved, odnosno grožnjo: »Zadnja banka se bo zrušila pod navalom vla-

galcev, zadnji funt in zadnji dolar bo sta bežala iz države, šiling bo padel, povrnila se bodo strahote inflacije, produkcija in promet bota ohromela. Po vsej državi se bodo državljani dvignili zoper državljane in kri bo tekla v potokih.« Bližnja bodočnost bo pokazala, kdo bo v Avstriji zmagal: razum in vest, ki hočeta državo urediti in pomiriti, ali pa strast in strankarska zaigranost.

V NAŠI DRŽAVI.

Dne 17. oktobra so prisegli ministrskemu predsedniku generalu Živkoviču novoimenovani bani.

Odobritev pirotskih dogovorov. Bolgarska vlada je 17. oktobra ratificirala statute za obmejni promet, ki so bili izdelani na drugi pirotski konferenci, in obvestila o tem beograjsko vlado s prošnjo, da tudi ona ratificira statut. Jugoslovanski poslanik Nešič biva že več dni v Beogradu ter se pričakuje, da se bo še tekom tega tedna vrnil v Sofijo z ratifikacijskimi listinami. Po tej ratifikaciji se morajo začeti pogajanja za likvidacijo dvolastninskega vprašanja in ustvaritev nevtralnega pasu, ki morajo biti v smislu pirotskih sklepov končana v treh mesecih.

Preureditev policije. »Službene Novine« so prinesle uredbo o osnovanju in delokrogu krajevne policije kot državne mestne policijske ustanove. Krajevna (lokalna) policija se osnuje v vseh večjih krajih, izvzemši sedeže banovin. Podrejena bo banu. Za izvrševanje policijskih poslov je dotična občina dolžna, dati na razpolago potrebne prostore, vzdrževati potrebno število policijskih pisarniških uradnikov, a za zunanjo službo potrebno število uradnikov, uniformiranih policijskih stražnikov in policijskih agentov. Izjemoma lahko država gospodarsko šibkejšim občinam daje podporo za vzdrževanje policije. Občine, ki pridejo v poštev, morajo staviti v proračun potrebno vsoto za vzdrževanje policije. Uredba nadalje predpisuje delokrog in poslovanje policije. Delokrog se razteza na ozemlje dotične občine, odnosno na bližnji okoliš, ki tvori celoto z mestom. Sedaj obstoječe policijske ustanove se morajo najdalje v roku treh mesecev spraviti v sklad s predpisi te uredbe in dosedanje državne policije, kjer obstojajo, a po tej uredbi niso več predvidene, spremeniti v lokalne. Istočasno morajo občine prevzeti policijsko osebje, v kolikor ne ostane v državni službi. Glede prejemkom in pokojnine veljajo za lokalno policijsko osebje predpisi za državno policijo. V Sloveniji ostane potemtakem državna policija samo v Ljubljani, V Mariboru, Celju, Ptuju, Kranju, Kamniku itd., kjer je bila policija doslej državna, se mora v roku treh mesecev spremeniti v občinsko.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Vladimir Gortan ustreljen. V Pulju se je vršila te dni obravnava proti pe-

tim delavcem iz Istre, ki so bili obtoženi po fašističnem izjemnem zakonu ki predvideva za zločin smrtne kazen. Omenjeni Istrijani so bili obdolženi, da so na dan volitev v fašistični parlament streljati na skupine fašističnih volilcev. Strelji so padli iz bližnjih gozdov in sta bila ranjena dva volilca. Eden od teh je pozneje podlegel ranam. Tega streljanja je bilo osumljenih pet delavcev. Obtožnica je zahtevala za vseh pet smrtne kazen. Obravnava so fašisti politično pobarvali in hujskali po časopisju proti slovenskemu življu v Istri. Senat fašističnega izrednega sodišča se je za to obravnavo preselil iz Rima v Pulj, kamor so bili prepeljani obdolženci. V ožgled temu procesu je bilo celemu svetu jasno, da bodo obdolženi obsojeni z vso strogostjo. Od vseh strani so bili poslani ugovori, zahteve in prošnje, naj postopa izredno fašistično sodišče milostno. Kljub ugovorom vseh najbolj merodajnih mest so bili štirje obdolženci obsojeni na 30 let ječe, glavni obtoženec Vladimir Gortan je bil obsojen na smrt. Prošnja za pomilostitev Gortana je bila v Rimu zavrnjena in 17. oktobra je bil na smrt obsojeni v Pulju ob 6. uri zjutraj ustreljen od miličnikov. Vest o streljanju Gortanovem je pretresla ne samo Jugoslavijo, marveč ves izobražen svet. Gortan je bil ustreljen ne zato, ker bi bil padel od njegovega strela istrski kmet Tuhtan, ki je šel z drugimi na volišče. Gortan je vedno zatrjeval, da je streljal v zrak, in ni se mu moglo

dokazati, da bi bil njegov strel sploh koga pogodil. Izredno fašistično sodišče je Gortana obsodilo na smrt radi njegovega odločnega slovanskega mišljenja. Da bi bili vsi drugi, ki so v Istri in na Primorskem tudi slovanskega mišljenja, preplašeni in bi robsko služili fašistovskemu režimu, je smrtna obsodba nad Gortanom bila v predpisanim roku izvršena. Gortan bo veljal ne samo svojim rojakom, marveč tudi vsem Jugoslovanom kot narodni mučenik, kojega spomin bo ostal pri narodu v časih.

Bolgarija beleži zadnje dni ugledni smrtne žrtvi sporov med makedonstvujučimi. Dne 17. oktobra sta bila ustreljena v Sofiji na najbolj prometnem kraju tajnik makedonskega komiteja Vasilij Vasiljev in vojvoda Arsen Avranov.

Nov mož v Afganistanu na krmilu. Dolgo časa so se bili v Afganistanu boji za vladarsko premoč za tem, ko je moral pravi kralj Amanulah pobegniti v inozemstvo. Po pobegu Amanulaha se je veselil vladarskih časti nekaj mesecev Habibulah, mož zelo temne preteklosti. Tega je strmoglavil z oboroženo silo poveljnik afganske armade Nadir kan, kateremu se je Habibulah predal v kabluski trdnjavi. Splošno pričakovanje je, da bo spraval zmagovalec Nadir kan pregnanega Amanulaha zopet na prestol.

Na Kitajskem preživljajo novo državljansko vojno.

Anton Claret.

Spominski dan 24. oktober.

Narodil se je Anton Claret 23. decembra 1807 na Španskem blizu svetovnoznanega kraja Manresa, kjer je sv. Ignacij dobil nadnaravna rezsvetljenja in kjer je spisal svojo knjigo o duhovnih vajah. Bil je peti otrok rokodelskih staršev, ki pri vsej skrbi za vsakdanji kruh niso pozabili na nebesko dmovino, za katero je po neskončni božji dobrotljivosti ustvarjen človek. Pobožni starši so znali svojim otrokom vcepiti misel na večnost, da je Anton pozneje priznal, kako je že kot petleten deček cele noči mislil na večnost in da je bridko jokal ob misli, da bo toliko ljudi vekomaj pogubljenih. Zato pa deček tudi ni miroval, dokler ni premagal velike težave in začel študirati za duhovnika, da bi tako mogel delati za neumrljive duše.

Ni bil star še popolnoma 30 let, ko je leta 1835 opravil prvo sv. mašo. Najprej so ga nastavili za duhovnega pomočnika v njegovim domačem kraju. Pa njegovemu gorečemu srcu je bil ta delokrog premajhen. Šel je v Rim, da bi postal misijonar, ki bi nesel nauk Kristusov med poganske narode. Vstopil je v jezuitski red, ki veliko dela v misijonih. A na koncu noviciata je tako težko zbolel, da so ga iz reda odpustili. Je pač imel Bog z njim drugačne namene.

Ko se je vrnil v svojo domovino, je bil nekaj časa župnik in kot tak je začel obhajati leta 1840 ljudske misijone, h katerim so vreli verniki od vseh strani. Da bi se mogel popolnoma in brez vseh drugih skrbi ter dolžnosti posvetiti samo temu delu, se je odpovedal svoji župniji. Val novega verskega in cerkvenega življenja je šel skozi celo Španko, kakor samo v časih največjih svetnikov. Ljudstvo ga je častilo kot svetnika. Zelo veliki grešniki so se spreobračali na njegovo besedo. Večkrat je moral do osemkrat v dnevu na prižnico. Na njegovi osebi je bil oni sijaj, ki kaže, da je tak človek v zvezi z onim, višjim svetom. Če je na prižnici z vso pobožnostjo napravil križ, nato pa začel govoriti o Bogu, o duši in večnosti, o nebesih in peklu, so poslušalci mislili, da slišijo trombe sodnega dneva. Velika tišina je vladala, ki jo je prekinilo ihtenje skrušenih src, ki so obžalovala svoje pregrehe in se zopet hotela povrniti k svojemu Bogu. Po pridigi se je vse trlo okoli njegove spovednice, vsak se je hotel pri njem izpovedati. Tako goreči misijonar včas cele dneve ni prišel iz spovednice. Svojo gorečnost je — seveda nehote — označil z besedami: »Ljubezen do bližnjega mi ne da miru ne po dnevi ne po noči. Sili me, da hitim iz kraja v kraj in svarim: Grešnik, moj prijatelj, ti greš proti peklu. Nehaj, niti korak več ne naprej! Kolikokrat molim s sv. Katarino Sijensko: Gospod, naj postanem peklenska vrata, da bi lahko vse, ki hočejo skozi ta vrata, prosil in ro-